

Sygn. akt V KK 331/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Kapiński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Kala

SSN Paweł Kołodziejcki

Protokolant Małgorzata Czartoryska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Marka Zajkowskiego
w sprawie **K. S.**

skazanego z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 9 lutego 2023 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 2 marca 2022 r., sygn. akt V Ka 797/21

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Żyrardowie

z dnia 28 września 2021 r., sygn. akt II K 386/21,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Płocku do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Żyrardowie wyrokiem z dnia 28 września 2021 roku sygn. akt II K 386/21 skazał K. S. na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności oraz na karę 6 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 24 godzin w stosunku miesięcznym, a także orzekł obowiązek naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonego w kwocie 3000 zł.

Od powyższego wyroku apelację wniósł prokurator.

Sąd Okręgowy w Płocku wyrokiem z dnia 2 marca 2022 roku sygn. akt V Ka 797/21 utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Kasację od powyższego wyroku wniósł Prokurator Generalny zaskarżonemu wyrokowi zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., polegające na nienależytym rozpoznaniu przez Sąd odwoławczy zarzutu zawartego w apelacji wniesionej przez prokuratora od wyroku Sądu Rejonowego w Żyrardowie z dnia 28 września 2021 r., sygn. akt II K 386/21, dotyczącego obrazu przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż w zakresie kwalifikacji prawnej czynu, a to art. 57b k.k. poprzez wymierzenie oskarżonemu K. S. za przypisany mu występki z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k., przy zastosowaniu art. 37b k.k., kary sekwencyjnej: 3 miesięcy pozbawienia wolności i kary 6 miesięcy ograniczenia wolności, połączonej z obowiązkiem świadczenia nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 24 godzin w stosunku miesięcznym w sytuacji, gdy przepis art. 57b k.k. nakłada na sąd obowiązek wymierzenia za przypisane sprawcy przestępstwo popełnione w warunkach czynu ciągłego, określone w art. 12 § 1 k.k., kary w wysokości powyżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia, prowadzącym do jego nieuwzględnienia w oparciu o niekompletny, a więc błędny pogląd, że przewidzianą w art. 37b k.k. instytucję wolno stosować wobec sprawców, którzy popełnili przestępstwo w warunkach określonych w art. 57b k.k.. pomijając istotne zastrzeżenie, iż zasada ta, jako odnosząca się do sądowego wymiaru kary, ograniczona jest wynikającym z treści przepisu art. 57b k.k. obowiązkiem wymierzenia kary pozbawienia wolności określonej za dany występki, powyżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia, w realiach zaskarżonej sprawy: co najmniej roku i miesiąca pozbawienia wolności, co skutkowało niesłusznym utrzymaniem w mocy wyroku Sądu I instancji, zapadłego z obrazą przepisów prawa materialnego - art. 37b k.k. w zw. z art. 57b k.k.

Skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Płocku i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w instancji odwoławczej.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja wniesiona przez Prokuratora Generalnego jest zasadna i uwzględnienie zawartego w niej zarzutu rażącego i mającego istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenia przepisów prawa karnego procesowego tj. art. 433§2 k.p.k. w zw. z art. 457§3 k.p.k. skutkowało uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi Okręgowemu w Płocku do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Na wstępie rozważań zaznaczyć należy, że z akt przedmiotowej sprawy wynika, że wyrok Sądu Rejonowego w Żyrardowie z dnia 28 września 2021 roku wydany w sprawie o sygn. akt II K 386/21 w stosunku do oskarżonego K. S. został zaskarżony przez prokuratora w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze na niekorzyść wskazanego oskarżonego. Następnie Sąd Okręgowy w Płocku po rozpoznaniu wniesionej apelacji w dniu 2 marca 2022 r., zaskarżony wyrok utrzymał w mocy, nie wskazując w treści swojego wyroku a jedynie w jego uzasadnieniu, że zakres zaskarżenia odnosił się do części, dotyczącej kary. W kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego wyrok Sądu Okręgowego w Płocku został zaskarżony w całości na niekorzyść skazanego K. S., pomimo, że z treści podniesionego zarzutu wynika, że odnosi się on wyłącznie do kwestii wymiaru kary orzeczonej z rażącą obrazą przepisu prawa materialnego tj. art. 57b k.k. Zatem w takich granicach Sąd Okręgowy w Płocku powinien rozpoznać ponownie niniejszą sprawę w postępowaniu odwoławczym.

Z pisemnych motywów zaskarżonego wyroku sporządzonych przez Sąd odwoławczy wynika, że Sąd ten uznał błędnie i bezpodstawnie, że „przepis art. 37b jest rodzajem nadzwyczajnego złagodzenia kary w dolnej granicy ustawowego zagrożenia”. Następnie zaś odwołał się do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2020 r., sygn. akt I KK 49/19, w którym dopuszczono pod pewnymi warunkami możliwość stosowania instytucji przewidzianej w art. 37b k.k. do sprawców, którzy popełnili przestępstwo w warunkach określonych w art. 64§2 k.k.

W realiach faktycznych i prawnych niniejszej sprawy wystąpiły dwie istotne kwestie, które zostały błędnie rozstrzygnięte przez Sąd odwoławczy i miało to istotny wpływ na treść wydanego wyroku. Pierwsza z nich to charakter instytucji uregulowanej w art. 37b k.k. w aspekcie tego, czy może być ona uznana za „rodzaj nadzwyczajnego złagodzenia kary” jak stwierdził Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, czy też przepis ten należy jedynie do sfery sądowego wymiaru kary. Podkreślić w tym zakresie należy, że Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 8 lipca 2020 r. w sprawie I KK 49/19, do którego odwołał się Sąd Okręgowy w Płocku, zasadnie uznał, że w piśmiennictwie przeważa pogląd, że instytucja uregulowana w art. 37b k.k. należy do sfery sądowego wymiaru kary (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2020 r., sygn. akt I KK 49/19, K. Kmąk, Sankcje kumulative od 1 lipca 2015 r. - rozważania na tle ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, Prok. Pr. 2018, z. 10, s. 112; A. Jezusek, Sekwencja kar pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności jako reakcja na popełnienie przestępstwa (art. 37b k.k.), PiP 2017, z. 5, s. 84; V. Konarska - Wrzosek (red.) Kodeks karny. Komentarz, Art. 37 (b) teza 2, Lex; J. Majewski (w:) W. Wróbel (red.), A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część I. Komentarz do art. 1-52, wyd. V, Art. 37 (b) teza 3, Lex, D. R. Jaworski, Wpływ regulacji art. 57b k.k. na dopuszczalność zastosowania instytucji „zamiany kary” z art. 37a k.k. oraz „kary sekwencyjnej” z art. 37b k.k., Prok. i Pr. 2021/9/28-44). Sąd Najwyższy orzekający w niniejszej sprawie podziela powyższe stanowisko, co oznacza fakultatywność stosowania instytucji określonej w art. 37b k.k. a także wyklucza możliwość uznania, że stanowi ona, jak błędnie przyjął Sąd Okręgowy w Płocku, swoistą podstawę stosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary. Druga z tych kwestii, która również została wadliwie rozstrzygnięta przez Sąd drugiej instancji dotyczy możliwości oraz warunków w jakich można stosować instytucję określoną w art. 37b k.k. w stosunku do sprawcy, który popełnił czyn ciągły, o którym mowa w art. 12§1 k.k., co zgodnie z treścią art. 57b k.k. powoduje konieczność wymierzenia kary przewidzianej za przypisane sprawcy przestępstwo w wysokości powyżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia. Sąd Okręgowy w Płocku w tym zakresie bezpodstawnie przyjął, że miała możliwość zastosowania zaostżenia wymiaru kary i z uwagi na popełnienie czynu w warunkach ciągłości wymierzenia kary pozbawienia wolności powyżej dolnej

granicy ustawowego zagrożenia albo złagodzenia kary i wymierzenia kary w wymiarze określonym w art. 37b k.k. Należy w tym zakresie podkreślić, że taka możliwość wystąpiłaby wówczas, gdyby rzeczywiście zbiegały się podstawy do nadzwyczajnego złagodzenia oraz obostrzenia kary. To w takiej sytuacji w gestii Sądu pozostaje wybór dyrektyw wymiaru kary i decyzja, czy w danej sytuacji wymierzyć karę nadzwyczajnie złagodzoną, nadzwyczajnie obostrzoną, czy też wymierzyć ją w granicach ustawowego zagrożenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2020 r., sygn. akt II KK 387/19). W przedmiotowej sprawie tego rodzaju sytuacja jednak nie zachodzi, gdyż instytucja określona w art. 37b k.k., jak przyjęto we wcześniejszej części rozważań, nie stanowi podstawy nadzwyczajnego złagodzenia kary a należy ona do sądowego wymiaru kary i jest regulacją uzupełniającą ustawowe zagrożenie karą pozbawienia wolności zawartą w większości typów zabronionych jako przestępstwo, o kary alternatywne, czyli w istocie w tym aspekcie poszerza możliwości Sądu w zakresie modyfikacji sankcji. Należy zatem uznać, że z tego względu, wbrew twierdzeniom Sądu odwoławczego, nie doszło w niniejszej sprawie do zbiegu podstaw do nadzwyczajnego złagodzenia oraz obostrzenia kary a w związku z tym Sąd ten miał obowiązek przy zastosowaniu obligatoryjnego obostrzenia kary określonego w art. 57b k.k. i wynikającego ze skazania K. S. za przestępstwo określone w art. 279§1 k.k. w zw. z art. 12§1 k.k. wymierzyć karę co najmniej jednego roku i jednego miesiąca pozbawienia wolności. Zatem konsekwencje obligatoryjnego obostrzenia kary pozbawienia wolności, wynikające z art. 57b k.k., uniemożliwiały w realiach faktycznych i prawnych występujących w niniejszej sprawie zastosowanie instytucji określonej w art. 37b i w konsekwencji tego wymierzenie skazanemu kary sekwencyjnej 3 miesięcy pozbawienia wolności oraz kary 6 miesięcy ograniczenia wolności.

Uznać jednak należy, że istnienie podstawy do nadzwyczajnego obostrzenia kary w oparciu o treść art. 57b k.k. w związku ze skazaniem w warunkach określonych w art. 12§1 k.k. nie uniemożliwia w ogóle możliwości zastosowania przez Sąd orzekający w danej sprawie instytucji określonej w art. 37b k.k. Może to jednak nastąpić wówczas, gdy w konkretnej sprawie, przy uwzględnieniu wysokości dolnej granicy ustawowego zagrożenia karą pozbawienia wolności, możliwe jest jej

orzeczenie w takim wymiarze, że jej obligatoryjne obostrzenie (powyżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia) powoduje, że wymiar tak orzeczonej kary nie przekracza 3 miesięcy pozbawienia wolności, a jeżeli górna granica ustawowego zagrożenia wynosi przynajmniej 10 lat, 6 miesięcy pozbawienia wolności, czyli tylko wówczas gdy możliwe jest jednocześnie respektowanie obligatoryjnego charakteru przepisu art. 57b k.k. oraz treść art. 37b k.k. w zakresie maksymalnej wysokości kary pozbawienia wolności jako kary sekwencyjnej orzeczonej za dany występki. W praktyce będzie to możliwe jedynie w zakresie tych występki, w których dolna granica ustawowego zagrożenia nie przekracza 5 miesięcy pozbawienia wolności.

W kontekście poczynionych wyżej rozważań uznać należy, że Sąd Okręgowy w Płocku dopuścił się rażącej obrazę przepisów postępowania karnego tj. art. 433§2 k.p.k. i art. 457§3 k.p.k. bowiem w sposób nienależyty rozpoznał zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego zawarty w apelacji prokuratora, co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, gdyż doprowadziło do utrzymania w mocy wyroku zapadłego z obrazą przepisów prawa materialnego w postaci art. 37b k.k. i art. 57b k.k.

Przy ponownym rozpoznaniu niniejszej sprawy Sąd Okręgowy powinien respektować powyższe uwagi i wydać wyrok zgodny z obowiązującymi przepisami prawa.